

La festa de la Mare de Déu de l'Olivar al llarg del temps (1925-2015)

LA DEVOCIÓ A LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR

La devoció a la Mare de Déu de l'Olivar ha sigut, secularment, un dels principals motors d'actuació i celebració del poble d'Alaquàs. En aquest sentit, en setembre de 1983 D. Antonio Sancho –qui fora rector parroquial durant més de cinquanta anys– afirmava que, «tanto en tiempos antiguos como actuales, las fiestas [d'Alaquàs] siempre se han celebrado bajo la advocación del Crist, de la Mare de Déu o de los santos», com ara l'Assumpció, sant Miquel, sant Francesc de Paula i d'altres; i que «nunca aquí se organizaron fiestas meramente cívicas», «sin que yo nada tenga contra éstas»¹, s'afanyava a puntualitzar.

Així, ha sigut al voltant de determinades efemèrides vinculades a les celebracions en honor de la Patrona d'Alaquàs –que en aquell mateix article D. Antonio qualificà com la «Festa Major»– que, sovint, el nostre municipi ha instaurat tradicions i ha posat en marxa eines i mecanismes de vertebració col·lectiva. Ha creat festa, identitat i cultura, en definitiva. Per a comprovar-ho, només cal fer una ullada a les activitats que es portaren a terme entre nosaltres fa poc més d'una dècada, a propòsit de la commemoració del 700 aniversari de la troballa-aparició de la Mare de Déu de l'Olivar, alguna de les quals, com ara la cantata *Quasi Oliva Speciosa*, continua regalant-nos les oïdes i l'esperit.

Per això, enguany, que forme part de la clavaria de la Mare de Déu de l'Olivar, em va semblar un bon moment per a contemplar i analitzar algunes de les

¹Sancho Bueno, Antonio, «Cuatro crónicas de fiesta (1900-1975)», *Festes Majors*, Alaquàs, setembre de 1983.

fites que ens ha deparat la festivitat de la Patrona d'Alaquàs. El resultat n'és el treball que el lector té a les mans, i que presenta quatre parts:

1. Com que l'any 2000 vaig examinar la commemoració del sisé centenari de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar que tingué lloc durant l'any 1900², he pensat que ara seria bo fixar-nos en les celebracions que es portaren a terme en 1925, a propòsit del 625 aniversari –de les noces d'argent del centenari, tal com s'anomenava aquella festa–, ja que comptem amb el programa oficial que fou publicat a la premsa diària i també, i sobretot, amb una crònica inèdita conservada a l'arxiu de la parròquia de l'Assumpció que permet resseguir amb tot tipus de detall com es desenvoluparen aquelles celebracions.

2. La segona part de l'article està dedicada a explicar les diferents iniciatives socials i culturals que els membres de la clavaria de la Mare de Déu de l'Olivar 2015 hem portat a terme durant els darrers mesos, i sobretot una: la versió valenciana dels goigs a la nostra Patrona. Els goigs a la Mare de Déu de l'Olivar –«Gozos a Nuestra Señora del Olivar, que está en su Convento de Alaquàs», en la seua versió castellana més primitiva– presenten una història molt particular, i és per això que, a banda d'explicar la gènesi de la versió valenciana, he volgut també abordar algunes qüestions relatives als canvis, els afegitons i l'evolució que, al llarg dels tres darrers segles –des de principis del segle XVIII i fins a l'actualitat–, ha experimentat la lletra dels goigs. I que evidencien que no es tracta d'un cant estàtic, sinó en contínua evolució.

3. En tercer lloc, i gràcies a la col·laboració de Baltasar Escrivà Fort, reproduïsc dos textos lírics inèdits que tenen per protagonista la Mare de Déu de l'Olivar. El primer és una versió –una de les diverses que circulen– del conegut com a «Romance de la Virgen del Olivar», que fou registrada a Alaquàs en desembre de 1974. I el segon, la poesia titulada «En desagravio a la Virgen del Olivar», que pren forma de pregària i que, molt probablement, fou escrita a la immediata postguerra per un milicià republicà, en senyal inequívoc de redempció, no sols espiritual, sinó també pública, política.

4. Finalment, i lligat també a part de l'activitat que hem portat a terme els clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar 2015 –i, més concretament, a

²Roca, Rafael, «Alaquàs, per a propis i estranys», *Laetare*, núm. 13, Alaquàs, setembre de 2000, p. 20-25.

Imatge de la Mare de Déu de l'Olivar anterior a 1936.

l'exposició d'estampes històriques que pot contemplar-se aquests dies a les dependències del Castell-, he volgut completar tant com fóra possible el llistat que en 2001 publicà M. Júlia Martí³, i que recull el nom i cognoms dels clavaris i majorals que, des de l'any 1900 fins a l'actualitat, han organitzat la festivitat de la Patrona d'Alaquàs. Això, a banda de retre un xicotet homenatge a totes les persones que hi figuren, permetrà disposar d'un document de consulta que en el futur pot resultar útil, tal com en el present ho ha estat per als clavaris 2015 a l'hora d'organitzar l'esmentada exposició.

³Martí Cànoves, M. Júlia, «La festa de la Mare de Déu de l'Olivar des del record», *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, Alaquàs, 2001, p. 147-153.

LES CELEBRACIONS DEL SIS-CENTS VINT-I-CINC ANIVERSARI DE LA TROBALLA DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR (1925)

L'any 1949, a propòsit de la celebració del sis-cents cinquanta aniversari de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar, que havia de commemorar-se l'any següent, D. Antonio Sancho, aleshores rector d'Alaquàs, afirmà: «Los alacuasenses, cada 25 años, festejan con extraordinario esplendor a su patrona la Virgen del Olivar. ¡Muchos recuerdan las fiestas solemnes que se celebraron en el año 1900 para conmemorar el VI centenario del hallazgo de la venerada imagen! Luego en 1925 también hubo una gran fiesta, y para el próximo 1950 hace tiempo que hay mucha ilusión y abundantes proyectos».⁴ És a dir que, si més no durant el segle XX, Alaquàs ha festejat i rememorat solemnement cada vint-i-cinc anys la troballa de la Mare de Déu. Amb la qual cosa, i tal com va afirmar Adrià Besó, «ninguna generació [d'alaquasers] perd el record de la gràcia de l'aparició»⁵. Perquè, de fet, aquestes celebracions «suposen per a la comunitat el reviuere, actualitzar i fer de nou present la gràcia de l'aparició de la que van gaudir els contemporanis a la seua troballa. Per això són preparades amb especial dedicació i celebrades amb molta solemnitat».⁶

En aquest sentit, les festes patronals de 1925, en què es commemoraven les noces d'argent del sisé centenari de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar (o el que és el mateix: el sis-cents vint-i-cinc aniversari de la troballa), tingueren un caire especial. D'entrada, en el seu desenvolupament estigué ben present l'esperit de les celebracions del sisé centenari de la troballa, que se celebrarem en setembre de l'any 1900. I això malgrat que, tal com recordà en D. Antonio Sancho a l'article «Cuatro crónicas de fiesta (1900-1975)» –que tenia com a objectiu «hacer revivir esta celebración tomando como orientación lo que hicieron los vecinos cada veinticinco años, a partir de 1900»–, «muchos vecinos que habían tomado parte en las fiestas centenarias [de 1900], ya no presenciaban las de este año [1925]»⁸.

⁴ Besó, Adrià, *Als peus de l'Olivera*, Alaquàs, 2001, p. 44.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 39.

⁷ Sobre les festivitats del sisé centenari de la troballa, vegeu el meu article «Alaquàs, per a propis i estranys», *Laetare*, núm. 13, Alaquàs, setembre de 2000, p. 20-25. I també: Besó, Adrià, *op. cit.*, p. 39-44.

⁸ Sancho Bueno, Antonio, «Cuatro crónicas de fiesta (1900-1975)», *Festes Majors*, Alaquàs, setembre de 1983.

Actualment, és possible conèixer com es desenvoluparen les festivitats de 1925 gràcies a la crònica anònima que un capellà –molt probablement mossén Roc Granell Bosch, aleshores rector de la parròquia de l'Assumpció; o potser també, mossén Josep Martínez Portalés, aleshores coadjutor⁹ – deixà manuscrita al *Libro de Bautismos de la Iglesia Parroquial de Alacuás. 1905 a 1918*, que es conserva a l'arxiu de la parròquia de l'Assumpció¹⁰, i de l'existència de la qual ja donà notícia Enric Juan en 1983: «Los folios 271v hasta el 274v relatan las “solemnnes fiestas celebradas en Alacuás a su amadísima Madre y Patrona la Virgen del Olivar y al Santísimo Cristo de la Buena Muerte, con motivo del año jubilar y vigésimo quinto del centenario de la Patrona”¹¹. Per tant, serà a través d'aquesta crònica inèdita –que fou resumida per D. Antonio Sancho en 1983 i que nosaltres reproduïm en la seua totalitat–, que reconstruirem els diferents actes commemoratius que tingueren lloc a Alaquàs del 5 al 9 de setembre de 1925.

La crònica, perfectament estructurada per dies, explica que les festes commemoratives –expressió d'«el amor grande que los hijos de esta católica villa profesan a su amantísima Virgen»– s'iniciaren el 5 de setembre amb un volteig general de campanes «al despuntar el alba», i que «anunció al vecindario el comienzo de las fiestas». Els alaquasers s'apressaren a engalanar carrers i places com a preparació a la gran vigília que tingué lloc la nit del 5 al 6 de setembre, que s'inicià a les deu de la nit a l'església del Convent, «donde reside la veneranda imagen», i que comptà amb adoradors de les seccions dels municipis veïns i de més enllà, concretament de Quart de Poblet, Aldaia, Manises, Torrent, Meliana, Mislata, Carcaixent, Guadassuar i València. A les tres de la matinada s'oficià una celebració eucarística que fou presidida per mossén Jacint Grau Magraner, exrector d'Alaquàs; i a continuació, «organizose

⁹ En qualsevol cas, del que no hi ha dubte és que la persona que redactà aquella crònica era prevere, ja que, en un moment determinat del text, es pot llegir: «Pudimos, entre varios sacerdotes, organizar aquella magna procesión...». Trobareu algunes dades biogràfiques de Roc Granell i Josep Martínez a les pàgines 43 i 45-46 del treball «Los sacerdotes en Alaquàs desde el año 1887», de Pasqual Andrés Legua, publicat a *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, Alaquàs, 1992, p. 43-52.

¹⁰ Vull manifestar el meu agraïment a mossén Vicent Estarlich, rector de la parròquia de l'Assumpció, per haver-me facilitat la consulta de l'esmentat volum.

¹¹ Juan Redal, Enric, «Catálogo del archivo parroquial de la iglesia de la Asunción de Alaquàs», *Annals de l'Institut d'Estudis Comarcals de l'Horta Sud 1982*, Alaquàs, 1983, p. 235. També al·ludí a aquesta crònica, però únicament per a destacar que «también tuvo lugar en la noche del 5 de septiembre [de 1925] una vigilia extraordinaria de la adoración nocturna», Pasqual Andrés Legua, *op. cit.*, p. 45.

solemne y lucida procesión con el adorable sacramento que recorrió las calles de la población», i que finalitzà amb una «brevíssima plática» que anà a càrrec de mossén Roc Granell Bosch, rector d'Alaquàs i probable redactor de la crònica.

L'endemà, dia 6, a les deu del matí, després de missa conventual, les campanes de la torre parroquial i del Convent «anunciaban otro festejo». Es tractava de la benedicció d'«un riquísimo estandarte guión que el pueblo de Alacuás ofrendaba a su Madre como recuerdo de las bodas de plata del centenario y cuyo coste (más de 1.000 pesetas), en forma de limosnas, lo depositaron los hijos de esta villa en las capillitas de la Milagrosa». L'acte de benedicció de l'estendard, que degué ser destruït durant la Guerra Civil, tingué lloc a «la explanada del Convento», i comptà amb la presència de les autoritats civils i religioses, els clavaris de la Mare de Déu i una nombrosa representació del poble d'Alaquàs. A propòsit, cal fer notar que, en absència de l'alcalde, actuaren com a padrins el segon tinent d'alcalde, Domingo Medina Cubells, i la seua germana, Isabel Medina Cubells. Acabada la celebració religiosa, els clavaris passejaren el guió –que fou qualificat de «joya artística»– per diferents carrers d'Alaquàs, acompanyat «por las autoridades, padrinos y banda de música de la villa».

Amb tot, en paraules del cronista, «lo más solemne y conmovedor de las fiestas» fou l'acte que se celebrà a les cinc de la vesprada d'aquell dia: «La bajada del camarín de la Virgen del Olivar y paseo por la población hasta llegar a la parroquia». El programa que fou publicat a la premsa anunciava que «la venerada imagen principal» de la Mare de Déu seria «trasladada procesionalmente [...] desde su iglesia, de la que no ha sido sacada desde hace 25 años, al templo parroquial»¹². Cosa que assenyala que l'expectació devia de ser màxima. De fet, la crònica explica que només després de «no pocos esfuerzos realizados para contener aquella masa de gente que se estrujaba por tocar a la que sintetiza toda su esperanza», de tantes com eren les persones que es varen reunir a l'església del Convent a veure com es baixava la imatge, pogué iniciar-se la processó, que durà més de tres hores i que recorregué per «la parte superior de la villa». «Y tras mucho andar llegamos por fin cerca de las nueve de la noche a la iglesia parroquial, que tan llenísima de gente se hallaba que era punto menos que imposible poder hacer llegar la Virgen

¹² «Alacuás», *Diario de Valencia* (4-IX-1925).

al presbiterio». De manera que varen ser quatre capellans fills de la població –Vicent Campos Alabarta, Josep Garcia Mestre, Tomàs Martínez Medina i Josep Martínez Portalés– els qui, «arrebatando las andas a los que llevaban la Virgen, quisieron ser ellos los que llevaran a su patrona desde la puerta de la iglesia hasta el altar mayor», on fou situada en un «rico trono de plata y oro». La funció religiosa finalitzà amb una «preciosa salve [...] entonada por el preste y cantada por las jóvenes doncellas de esta villa»; i la jornada, amb un selecte concert –«tocando escogidas piezas y selectos pasodobles»– que una de les bandes de la població executà a l'explanada del Convent.

El dia 7 s'inicià amb les campanes de la parròquia convocant «a todos los amantes de la Virgen para que la acompañaran por las calles de la villa cantando el santo rosario». Posteriorment, a les nou del matí, se celebrà la «santa misa», que fou presidida per mossén Tomàs Martínez Mediana, coadjutor de Torrent. L'homilia anà a càrrec de mossén Jacint Grau, arxipreste de Pego, que al·ludí a les celebracions centenàries de l'any 1900 –quan ell era rector d'Alaquàs– i, sobretot, a les persones que en aquell moment «governaban la parroquia y al pueblo y llenaban los bancos [de la iglesia]», i que al present «han pasado a la eternidad». A les dotze del migdia, les campanes de la parròquia i del Convent, juntament amb «un sinnúmero de tracas que, recorriendo muchas calles de la villa, disparábanse al mismo tiempo, anunciaban a los vecinos la gran fiesta del ocho de septiembre». Després de dinar, solemnes vespres i felicitació sabatina. I a les sis tingué lloc l'*enramà*: «Las dos bandas de música de la villa recorrieron [...] las calles de la población, tocando alegres pasodobles, mientras que los dichos clavarios alfombraban de mirto y de flores las dichas calles de la villa». La jornada es tancà amb dos nous concerts que anaren a càrrec de «las dos bandas de la población», i que tingueren lloc «en calles distintas».

A les quatre de la matinada del dia 8, festivat de la Mare de Déu de l'Olivar, quan a penes feia tres hores que molts alaquasers s'havien retirat a casa –«en este pueblo no se duerme», postil·là el cronista–, començà a sonar «la dulce *despertá*, la diana; los músicos, siempre incansables, nos anuncian con sus dulces y sonoros acordes el amanecer de la fiesta principal». A l'alba, missa de descoberta i pas per la capella de la comunió per a combregar. Després, continuaren celebrant-se eucaristies fins que, a les deu del matí, tingué lloc la

«misa solemne», que fou presidida pel rector, mossén Roc Granell, i «en ella se cantó la misa grandiosa de S^a Cecília de Gounod, en la que tomaron parte más de cincuenta profesores de la capital». Al respecte, cal assenyalar que la coneguda com a Missa de Gounod en honor de Santa Cecília fou escrita pel compositor Charles Gounod en 1855, i que, marcada per la grandiositat teatral, durant la segona meitat del segle XIX i principi del XX adquirí una gran popularitat. De fet, i tal com assenyala la crònica de les «Fiestas centenarias a la Santísima Virgen del Olivar. 1900», a Alaquàs havia sigut cantada també un quart de segle abans, amb motiu de les celebracions del sisé centenari de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar¹³. L'homilia d'aquell dia anà a càrrec de Vicent Fontelles, rector de Bunyol, qui «supo embellecer todo su discurso [...] con su castiza dicción, con sus imágenes bellas, [...] presentando a la Virgen como único remedio a los males que afligen al presente a la sociedad actual». L'eucaristia finalitzà a les dotze i mitja, i acte seguit es disparà una «vistosa traca» que, «recorriendo las principales calles de la villa, terminose en lo más alto de la torre parroquial».

A les cinc de la vesprada començà la cavalcada, en què «lindas y graciosas jóvenes de esta villa lucieron hermosos trajes sobre artísticos carros preparados al efecto». Posteriorment, a les huit, s'inicià la processó, que, a tenor dels comentaris del cronista, degué ser massiva: «Fue una procesión de las que forman época en los pueblos por el número de los concurrentes y por la reverencia con que asistieron a ellas los hombres». Les dones, ja ho sabem, no eixien a les processons, o a molt poques. Eren les deu i mitja de la nit quan la Mare de Déu entrava a l'església del Convent, «entre vítores, aclamaciones, tracas, músicas y cantos litúrgicos, siendo colocada inmediatamente en su trono por el Rdo. cura párroco». I com a remat de la processó, el cant dels goigs, de què parlarem en el següent apartat d'aquest article.

La festa de la Patrona finalitzà a mitjanit, «disparándose un bonito castillo de fuegos artificiales en la explanada del Convento». I a continuació s'inicià la *Cordà del Crist*, fa escassos mesos declarada Festa d'Interés Turístic: «Acto seguido comenzaron los jóvenes su fiesta con una grandiosa *cordá* de coetes voladores que terminó a las tres de la mañana». D'aquesta manera,

¹³Roca, Rafael, «Alaquàs, per a propis...», p. 23; i Ros, Adrià, *op. cit.*, p. 41.

la crònica finalitza amb el relat de les festes que tingueren lloc el dia 9 de setembre en honor del Crist de la Bona Mort: la *baixa*, la missa solemne –«en la que se cantó la grandiosa misa del malogrado D. Salvador Giner por cien profesores de la capital»–, una traca correguda, una nova cavalcada i «por la noche lucida procesión [que] puso el broche de oro a las fiestas jubilaires celebradas en esta villa». Així mateix, la crònica fa referència a «el villancico llamado vulgarmente la *Carchofa*», que cantà un «infantillo a la entrada de la iglesia», i al «grandioso castillo de fuegos artificiales» que es llançà a la mitjanit, i que serví de fi de festa.

A propòsit del cant de la Carxofa, cal fer notar –tal com ja assenyala en 1983 D. Antonio Sancho– que la crònica al·ludeix a la que es realitzà en honor al Crist de la Bona Mort, però no a la de la Mare de Déu de l’Olivar: «No sabemos si es un olvido del cronista o que tan sólo se cantaba dicho motete en la procesión del Santísimo Cristo y no en la de la Virgen»¹⁴, escrigué D. Antonio. Al respecte, m’incline a pensar que degué tractar-se d’un oblit del cronista, ja que tenim la certesa que, amb anterioritat a 1925, a Alaquàs es cantava la Carxofa en honor a la Mare de Déu de l’Olivar (com a mínim, s’hi cantà els anys 1907, 1913, 1915 i 1923¹⁵).

Finalment, cal remarcar que la crònica ens ofereix la identitat de diverses persones, com ara la de tots els capellans que participaren en les celebracions religioses, i també la del segon tinent d’alcalde d’Alaquàs i la seua germana (que actuaren com a padrins en la benedicció del guió). Però, dissortadament, no revela la dels clavaris de la Mare de Déu de l’Olivar d’aquell any, als quals tanmateix al·ludeix diverses vegades, i tampoc no ens ha sigut possible esbrinar-la per d’altres vies.

¹⁴ Sancho Bueno, Antonio, *op. cit.*

¹⁵ La més antiga d’aquestes referències, la corresponent a 1907, indica que «las fiestas de la Virgen del Olivar y del Santísimo Cristo se celebrarán el domingo y lunes próximos [...]. En ambas se cantará el villancico de la *Carchofa*», *Las Provincias* (5-IX-1907). Mentre que la més pròxima a 1925 assenyala que, «a las ocho, solemne procesión general en honor de la Patrona la Santísima Virgen del Olivar, y al final de la misma la clásica “carchofa”», *Las Provincias* (5-IX-1923).

CRÒNICA DE LES FESTES COMMEMORATIVES DEL SIS-CENTS VINT-I-CINQUÉ ANIVERSARI DE LA TROBALLA DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR (1925)

[271v]

Año 1925¹⁶

Solemnes fiestas celebradas en Alacuás a su amadísima Madre y Patrona la Virgen del Olivar y al Smo. Cristo de la Buena Muerte, con motivo del año jubilar y vigésimo quinto del centenario de la Patrona.

El amor grande que los hijos de esta católica villa profesan a su amantísima Virgen se exteriorizó de un modo febril y entusiasta en las fiestas celebradas en los días cinco, seis, siete, ocho y nueve de septiembre de mil novecientos veinticinco en este pueblo.

El día cinco, al despuntar el alba, un volteo general de campanas anunció al vecindario el comienzo de las fiestas, y durante todo el día los vecinos de esta población se esmeraron en adornar las calles y plazas de la misma, como preparación digna para la gran vigilia que se había de celebrar en la noche del cinco al seis del dicho mes en la iglesia del Convento, donde reside la veneranda imagen, titular de la sección. Y, en efecto, a las diez de la noche, con asistencia del clero, adoradores de la villa, banderas de las secciones de los pueblos de Cuart de Poblet, Aldaya, Manises, Torrente, Meliana, Mislata, Carcagente, Guadasuar y otras presididas todas ellas por la de Valencia, comenzó la vigilia cantando un solemne trisagio la Comunión de Hermanas Oblatas y colegialas residentes en el mismo Convento. A continuación el ilustrado sacerdote Dr. D. Evaristo Falcó Esteve pronunció notable panegírico alusivo a la eucaristía, y después todas las secciones de los pueblos mencionados, con la del pueblo, [272r] entonaron solemnemente los oficios propios de la vigilia; y a las tres comenzó la santa misa que celebró el excuro de esta parroquia, D. Jacinto Grau Magraner, en la que distribuyó el pan de los ángeles a todos los adoradores y un sinnúmero de fieles de

¹⁶ En la transcripció d'aquest document manuscrit, únicament s'ha regularitzat la puntuació, l'accentuació i l'ús de majúscules i minúscules. En els casos excepcionals en què també s'ha realitzat algun canvi de grafia, es fa constar la forma original en nota a peu de pàgina.

ambos sexos que se acercaron¹⁷ a la mesa eucarística para recibir a Jesús sacramentado. Terminada la misa, organizose solemne y lucida procesión con el adorable sacramento que recorrió las calles de la población, cantándose fervorosamente por los adoradores el inspirado himno «Cantemos al amor de los amores», terminándose esta poética fiesta con brevísima plática hecha¹⁸ por el Sr. cura Dr. D. Roque Granell, en la que dio las gracias a todos cuantos habían tomado parte en dicha festividad.

El día seis de septiembre y hora de las diez de la mañana, después de celebrada la misa conventual, las campanas de la torre parroquial y del Convento nos anunciaban otro festejo, y el pueblo en masa se reunía en la explanada¹⁹ del Convento para presenciarlo; consistía éste en la bendición de un riquísimo estandarte *guión* que el pueblo de Alacuás ofrendaba a su Madre como recuerdo de las bodas de plata del centenario y cuyo coste (más de 1.000 pesetas), en forma de limosnas, lo depositaron los hijos de esta villa en las capillitas de la Milagrosa, que mensualmente van visitando a los vecinos del pueblo para recibir la bendición de la Virgen.

Reunidas a la hora dicha las autoridades con los padrinos en la puerta de la iglesia del Convento, fue entregado el estandarte por el Sr. cura párroco al padrino, que por ausencia del alcalde lo fue el 2º teniente alcalde, D. Domingo Medina Cubells, y madrina la buenísima hermana del padrino, Dª Isabel Medina Cubells, la que vestía elegante vestido de seda con la clásica mantilla española y sosteniendo dichos padrinos el guión de la Virgen, el celoso párroco, vestido con ornamentos sagrados, procedió a la bendición del mismo. Terminada la ceremonia religiosa, llevado por los clavarios de la fiesta de la Virgen, fue paseada dicha joya artística por las calles de la población, acompañada por las autoridades, padrinos y banda de música de la villa.

[272v] Pero lo más solemne y conmovedor de las fiestas fue el acto que voy a narrar, ya que, testigo presencial del mismo, puedo afirmar que todo cuanto se diga es pálido reflejo de la realidad. A saber, la bajada del camarín de la

¹⁷ «hacercaron», a l'original.

¹⁸ «echa».

¹⁹ «esplanada».

Virgen del Olivar y paseo por la población hasta llegar a la parroquia, que tuvo efecto el día seis de septiembre, desde las cinco de la tarde hasta las ocho y media que terminó.

Virgen del Olivar, tú que penetras en lo más hondo de los corazones de tus amantes, inspírame lo que pasaba en lo más profundo, en el interior de los hijos de Alacuás, en aquel momento sublime, grandioso, al verte aparecer entre las manos del cura por entre el presbiterio de la iglesia del Convento para colocarte en tus riquísimas andas... Ah! Yo lo vi, lo presencié... lágrimas que corrían por las mejillas²⁰ de los ancianos, de los jóvenes²¹, de los niños; manos que aplaudían frenéticas, vítores que ensordecían el espacio, voces de enamorados que suplicaban favores y gracias a su amantísima Madre. En una palabra queda dicho, aquello fue un momento que es imposible describir.

Y tras no pocos esfuerzos realizados para contener aquella masa de gente que se estrujaba por tocar a la que sintetiza toda su esperanza, pudimos, entre varios sacerdotes, organizar aquella magna procesión entre cuyas filas figuraban todos los vecinos, lo mismo el niño que el anciano, el rico que el pobre; en la mitad de la procesión aparecía el estandarte guión al que seguía una de las bandas de música de la villa. Al salir del Convento, la Virgen era llevada por los Sres. del Ayuntamiento, a los que siguieron los clavarios, y luego disputábanse los vecinos el honor de llevarla sobre sus hombros. Presidían la procesión toda la corporación municipal, la autoridad judicial y la doma, llevando la capa D. Jacinto Grau con los sacerdotes, hijos del pueblo, D. José Martínez Portalés y D. Vicente Campos Alabarta. Toda la carrera de la procesión, que fue la parte superior de la villa, fue una continuada ovación, con que los hijos de Alacuás mostraban su afecto, cariño, amor a la que es todo su embeleso. Y tras mucho andar llegamos por fin cerca de las nueve de la [273r] noche a la iglesia parroquial, que tan llenísima de gente se hallaba que era punto menos que imposible poder hacer llegar la Virgen al presbiterio. Y en medio de la confusión que causaban los gritos, vivas, aplausos de la muchedumbre, vimos a los sacerdotes hijos de la población, D. José García Mestre, D. Vicente Campos Alabarta, D. Tomás Martínez Medina y D. José Martínez Portalés, que, arrebatando las andas a los que llevaban la Virgen,

²⁰ «megillas».

²¹ «jóvenes».

quisieron ser ellos los que llevaran a su patrona desde la puerta de la iglesia hasta el altar mayor. Y una vez colocada la Virgen en su rico trono de plata y oro, fue entonada por el preste y cantada por las jóvenes²² doncellas de esta villa preciosa salve, terminándose con esto la hermosa jornada de la bajada de la Virgen desde su iglesia a la parroquia.

A las diez de la noche, una de las bandas de música de la villa dio un selecto concierto frente al Convento, tocando escogidas piezas y selectos pasodobles.

Dulce fue el despertar del día siete para los moradores de esta villa. Las campanas de la parroquia llamaban a todos los amantes de la Virgen para que la acompañaran por las calles de la villa cantando el santo rosario. Y, en efecto, los hijos de Alacuás secundaron los deseos de su párroco. Que gloria daba ver dos hileras compactas de hombres y mujeres²³ entonando el padrenuestro y avermaría con santa alegría, recorriendo las calles de la población, y presidido por las autoridades, clero, y los clavarios, todos indistintamente disputándose el honor de llevar la Virgen que presidía el santo Rosario con ricas sus andas.

Pero lo más tierno y consolador fue, en este día, la fiesta que celebró el Rvdo. clero de la parroquia y sacerdotes del pueblo a su amantísima patrona. A las nueve, después del canto de tercia, comenzó la santa misa, que celebró D. Tomás Martínez Medina, coadjutor de Torrente, acompañado de D. Vicente Campos Alabarte, capellán de las Oblatas, y de D. José García Mestre, capellán de las Operarias Doctrineras de la Virgen de los Dolores. Hacía los oficios de sacristán el vicario de la parroquia, D. José Martínez Portalés, todos estos sacerdotes hijos de la población. La misa fue cantada por las jóvenes²⁴ de la villa, y al evangelio ocupó la cátedra sagrada el excusa de ésta, D. Jacinto Grau Magraner, actualmente arcipreste de Pego, [273v] quien conmovió a todos los circunstantes al interrogarles al principio del sermón diciéndoles dónde estaban aquellos sacerdotes tan beneméritos²⁵ aquellas autoridades tan celosas por el cumplimiento de su deber y aquellos hombres graves que, veinticinco años atrás, gobernaban la parroquia y el pueblo y llenaban

²² «jóvenes».

²³ «mujeres».

²⁴ «jóvenes».

²⁵ «benementos».

los bancos? Ah²⁶!, decía el Sr. Grau, han pasado a la eternidad; y después de entonar un canto a la Virgen, terminó el sermón pidiendo bendiciones y gracias a Dios por mediación de la Virgen del Olivar para todo el pueblo. Dicha fiesta terminose cerca de las once de la mañana.

A las doce las campanas de la parroquia y las del Convento, con un sinnúmero de tracas que, recorriendo muchas calles de la villa, disparábanse al mismo tiempo, anunciaban a los vecinos la gran fiesta del ocho de septiembre. Y por la tarde de dicho día las campanas de la torre parroquial llamaban de nuevo a los vecinos para congregarse en la parroquia, donde el Rvdo. clero y sacerdotes hijos de la villa entonaron solemnes vísperas; y, acto continuo, cantose solemne felicitación sabatina, terminando tan solemne función con el canto de los gozos a la Virgen. A las seis de la tarde, las dos bandas de música de la villa recorrieron, juntamente con los clavarios, las calles de la población, tocando alegres pasodobles, mientras que los dichos clavarios alfombraban de mirto y de flores las dichas calles de la villa. A las diez de la noche, y en calles distintas, las dos bandas de la población dieron dos conciertos en los que pusieron muy alto sus nombres, por las selectas piezas que tocaron, por lo bien interpretadas y por su exquisita afinación.

Por fin llegamos al día de nuestra fiesta principal. Eran las cuatro de la mañana –en este pueblo no se duerme–; apenas tres horas habían transcurrido desde que habíamos buscado el suspirado descanso, cuando oímos sonidos lejanos²⁷ que, paulatinamente, van llegando hasta nuestra casa. Es la dulce *despertá*, la diana; los músicos, siempre incansables, nos anuncian con sus dulces y sonoros acordes el amanecer de la fiesta principal. Las campanas vibran²⁸ de nuevo, y todo ello nos indica que la Virgen nos espera para que la saludemos. Y allá donde la Virgen se halla, nos dirigimos²⁹. Es al templo, y lo encontramos ya repleto de almas buenas que piden, rezan [274r] y lloran ante su Madre querida. Sale la primera misa, los fieles la oyen con silencio y recogimiento interior, y luego se ve como muchas de esas almas encaminanse a la Capilla de la Comunión y reciben el pan de los ángeles, ofrendando aquella comunión por

²⁶ «Ha».

²⁷ «leganos».

²⁸ «bibran».

²⁹ «dirijimos».

los respectivos miembros de sus familias que veinticinco años hace visitaban aquella misma iglesia, y al presente moraban con Dios en la eternidad. Y así continuaron durante la mañana celebrándose misas rezadas, y la campana de la Capilla de la Comunión indicando las veces que Jesús Sacramentado se ofrecía para ser recibido de los fieles en forma de santa comunión.

A las diez fue la función religiosa. Después del canto de tercia, siguió la misa solemne, cantada por el digno párroco de esta villa, Dr. D. Roque Granell Bosch. En ella se cantó la misa grandiosa de S^a Cecilia de Gounod³⁰, en la que tomaron parte más de cincuenta profesores de la capital. El templo rebosaba de gente, era incapaz de contener tanta multitud que se entregaba a las puertas por querer entrar en el mismo, siendo del todo imposible poder penetrar en él. Al evangelio ocupó la cátedra sagrada el Dr. D. Vicente Fontelles, párroco de Buñol, quien por espacio de una hora cautivó la atención de los oyentes con su castiza dicción, con sus imágenes bellas, con las que supo embellecer todo su discurso, presentando a la Virgen como único remedio a los males que afligen al presente la sociedad actual, terminando tan espléndida solemnidad a las doce y media con vistosa traca que, recorriendo las principales calles de la villa, terminose en lo más alto de la torre parroquial.

Por la tarde, a las cinco, gran cabalgata. En ella, lindas y graciosas jóvenes³¹ de esta villa lucieron hermosos trajes³², sobre artísticos carros preparados al efecto. A las ocho en punto comenzó a salir la procesión. Parecía increíble el número de cirios que en dos compactas hileras eran llevados por centenares de hombres de toda clase y condición. Los vecinos de la villa se multiplicaron por acompañar a su amantísima patrona. Fue una procesión de las que forman época en los pueblos por el número de los concurrentes y por la reverencia con que asistieron a ella los hombres. En una palabra, fue aquella digno remate de las fiestas jubilares. Y a las diez y media de la noche entraba la Virgen en la iglesia del [274v] Convento entre vítores, aclamaciones, tracas, músicas y cantos litúrgicos, siendo colocada inmediatamente en su trono por el Rdo. cura párroco, terminándose esta hermosa jornada con el canto de los gozos a la Virgen.

³⁰ «Goudnot».

³¹ «góbenes».

³² «trages».

A las doce de la noche dióse fin a la fiesta de la patrona disparándose un bonito castillo de fuegos artificiales en la explanada³³ del Convento. Acto seguido comenzaron los jóvenes³⁴ su fiesta con una grandiosa *cordá* de cohetes voladores que terminó a las tres de la mañana.

A las ocho en punto, el ruido producido por la detonación de una carcasa anunció a los vecinos que salía del Convento la imagen del Smo. Cristo de la Buena Muerte, acompañado de los clavarios con sus ricos escapularios, precedidos de la cruz parroquial [y] el vicario de la parroquia con ornamentos sagrados, cerrando la procesión, la banda de la villa. Desde que salió la imagen del Convento hasta que llegó a la iglesia parroquial los dichos festeros hicieron un derroche de pólvora, a cuyo acto asocióse todo el pueblo. Apenas llegaron la imagen y clavarios a la parroquia, comenzó la misa solemne, en la que se cantó la grandiosa misa del malogrado D. Salvador Giner por cien profesores de la capital; y cantó de una manera magistral las grandezas del Smo. Cristo de la Buena Muerte el M. I. S. Dr. Antonio Hidalgo, canónigo del Sacro Monte de Granada, terminándose tan estupenda fiesta a la una de la tarde con vistosa traca que recorrió todas las calles de la villa.

Por la tarde se repitió la misma cabalgata del día anterior. Y por la noche lucida procesión puso el broche de oro a las fiestas jubilaires celebradas en esta villa por los vecinos de Alacuás, entonando un infantilillo, a la entrada de la iglesia, el villancico llamado vulgarmente la *Carchofa*, y disparándose a las doce de la noche un grandioso castillo de fuegos artificiales.

Virgen del Olivar, S^o Cristo de la Buena Muerte, bendicid a los hijos de esta piadosa villa, y no permitáis jamás que llegue el día que se olviden de su Madre y de su amadísimo Redentor.

Ad majorem Dei gloriam.

³³ «esplanada».

³⁴ «jóvenes».

LA CLAVARIA DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR DE 2015 I ELS GOIGS EN VALENCIÀ

Sovint, les diferents clavaries que vertebraren el calendari festiu d'Alaquàs han impulsat iniciatives festives, socials i/o culturals de llarga durada. En aquest sentit, val la pena de recordar que la publicació que acull aquest treball, *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, nasqué de la iniciativa dels clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar de l'any 1981. D'altra banda, el Certamen de Poemes en honor a la Mare de Déu de l'Olivar, que enguany arriba –de manera ininterrompuda– a la seua vint-i-cinquena edició, fou impulsat pels clavaris de la Mare de Déu de l'any 1991. I, en aquesta mateixa línia, fou també una clavaria, la del Crist de la Bona Mort de 1995, l'encarregada de renovar l'aparell des del qual, cada 8 i 9 de setembre, s'entona el Cant de la Carxofa.

Clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar (2015).

Així, des del principi, la clavaria de la Mare de Déu de l'Olivar de 2015, que està integrada per persones procedents de diversos col·lectius locals –com ara la Confraria de la Mare de Déu de l'Olivar, l'Associació Cultural Penya el Foc 2000, l'Associació d'Amics i Amigues de la *Cordà* i l'Associació Cultural

Mare de Déu de l'Olivar–, tingué clar que la seua activitat havia de ser múltiple i diversa, i havia d'anar més enllà dels actes estrictament rigorosos i/o circumstancials (cavalcada, ofrena, *pujà*, *mascletà*, processó...).

En aquest sentit, una de les primeres activitats que vàrem portar a terme fou l'organització de la «I Trobada de Clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar», que tingué lloc el 6 de setembre de 2014 i que impulsàrem amb voluntat de continuïtat –la II Trobada ja ha sigut anunciada per al 5 de setembre d'enguany–. L'acte pretén reunir –una vegada a l'any i en un ambient distés i festiu– tots els qui, al llarg de la història, han organitzat la festivitat en honor de la nostra patrona, per tal de facilitar l'intercanvi d'experiències i afavorir la germanor intergeneracional.

D'altra banda, també hem volgut recuperar la festivitat coneguda amb el nom d'*Entrà de la Flor*, un acte que començà a celebrar-se a Alaquàs durant la primera meitat de la dècada dels setanta del segle passat, concretament en 1974, l'any en què la penya «La Granera», integrada per xics torrentins casats amb xiques alaquaseres, conformava la clavaria de la Mare de Déu de l'Olivar. Però que, d'uns anys ençà, havia deixat de celebrar-se a causa de l'avançada edat dels seus promotors. L'acte té lloc el dia 1 de febrer, i consisteix en el trasllat, amb acompanyament de coets i música, d'una branca d'ametler florit des de la parròquia de l'Assumpció, on ha sigut prèviament beneïda, fins a la de l'Olivar, on s'ofrena als peus de la Patrona. La nostra clavaria, però, no sols ha volgut recuperar enguany l'*Entrà de la Flor*, sinó que també ha volgut donar-li futur implicant en l'organització de l'acte a diversos col·lectius locals, com ara l'Associació d'Amics i Amigues de la *Cordà*; i facilitant que els tiradors que acompanyaven a la branca siguen xiquets.

Com que un dels col·lectius que integra la nostra clavaria és l'Associació Cultural Penya el Foc 2000, també hem desitjat prendre part activa en l'organització de la festivitat coneguda com a «Festa i Porrat de Sant Francesc de Paula», de llarga tradició a Alaquàs, i que fou recuperada en 2001 per l'esmentada associació. El plat fort de la festa en honor a Sant Francesc està constituït per la Fira del Porrat, integrada per més d'una cinquantena de parades de tot gènere i varietat, i que culmina amb la cuinada d'una vintena de calderes d'arròs amb fesols i naps, jornada en què es reparteixen més

de 4.000 racions del famós plat entre la població. La «Festa i Porrat», que enguany arribà a la seua XV edició, té un marcat caràcter social, i és així que en els darrers anys s'ha convertit en una de les festivitats més destacades i carismàtiques del nostre municipi: en molt més que una «fira o xicotet mercat de cigrons torrats i altres llepolies que s'instal·len a la vora d'un santuari el dia i la vuitada de la festa», que eixe és el genuí significat de la paraula «porrat». En una vertadera festa participativa que, a més, està presidida pel sentiment de caritat: per la «Charitas» que va guiar l'acció del fundador dels Mínims.

Com que la nostra clavaria està també vinculada a l'Associació Cultural Mare de Déu de l'Olivar, organitzadora del Certamen de Poemes, hem volgut col·laborar en l'organització del concurs líric que, des de 1991, se celebra en honor a la Mare de Déu, i que enguany aconsegueix, precisament, la XXV edició. Aquesta circumstància el converteix en la cita literària més veterana d'Alaquàs, i en una de les més antigues de la comarca de l'Horta Sud i de tot el territori valencià. L'objectiu del certamen, que disposa de dues modalitats, és estimular l'escriptura de poemes inspirats en la Patrona, en el poble d'Alaquàs i en la comarca de l'Horta Sud. I també recollir les composicions que els més devots fidels dediquen a la Mare de Déu durant les novenes que tenen lloc a propòsit de les passades que realitzen els clavaris. A banda, el certamen té una tercera modalitat, «Infantil i juvenil», dedicada a promoure l'escriptura de poemes entre els escolars de la població. Així mateix, cal destacar que totes les composicions que es presenten a concurs són posteriorment recollides en un llibret recopilatori editat a propòsit. Amb la qual cosa podem dir que, a hores d'ara, el nostre municipi ja compta amb un corpus literari de més d'un miler de poesies inspirades en la Mare de Déu de l'Olivar i el poble d'Alaquàs.

Així mateix, també hem volgut organitzar una exposició que, amb el títol d'«Iconografia de la festa de la Mare de Déu a Alaquàs. 100 anys d'estampes de la Mare de Déu de l'Olivar (1916-2015)», reunirà la major part possible de les estampes que, durant el darrer segle, han il·lustrat la festivitat de la nostra patrona, i que conserven els veïns d'Alaquàs. Les estampes, que tradicionalment editen les diferents colles de clavaries com a record de la festa, tenen una evident significació i importància històrica, no només per les imatges i iconografies que reproduïxen, sinó també perquè assenyalen el nom i cognoms de les persones que al llarg del temps s'han encarregat

d'organitzar la festa. A banda del major número possible d'estampes, amb l'exposició també hem volgut exhibir mitja dotzena de quadres que tenen la Mare de Déu de l'Olivar com a protagonista (i que sovint són obra d'artistes locals, com ara la pintora Carme Mateu), i algunes de les fotografies anteriors a 1936 que es conserven, i que mostren com era la imatge primitiva de la nostra Patrona.

Finalment, amb la voluntat de contribuir a fomentar el culte i la veneració a la Moreneta, la nostra clavaria també ha impulsat una nova versió –la quarta– dels Goigs a la Mare de Déu de l'Olivar, en aquest cas en valencià (vegeu imatge 4), que manté la mateixa estructura, dimensions i motius temàtics que la castellana, de manera que els nous versos i estrofes encaixen perfectament en la música ja coneguda per tots i totes. D'aquesta manera, la nova lletra, que ha sigut cantada en algunes de les novenes que hem celebrat, pretén facilitar l'expressió pública de la devoció que el veïnat d'Alaquàs professa a la Mare de Déu de l'Olivar, ja que permet una major, més íntima i actual comunicació dels devots amb la Patrona. De fet, i tal com afirma el professor Joan Carles Gomis, tradicionalment els goigs integren i combinen imatge, literatura i música, i és així que esdevenen «un vehicle per a, en uns moments, assentar i, en uns altres, mantindre determinades actituds i pràctiques devocionals, alhora que contribuiran a la difusió de tota una sèrie de creences i contalles més o menys ajustades a una realitat històrica que, en definitiva, formen part del substrat cultural valencià. Són, per consegüent, obres d'art»³⁵. I és que no semblava lògic que, sent que l'himne es canta en valencià i que els seus devots l'anomenem Mare, la Patrona d'Alaquàs no comptara amb una versió dels Goigs en la llengua del poble. Amb aquesta iniciativa, els Clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar de 2015 hem volgut fer evident la nostra voluntat de servei i d'implicació social; i també la nostra sensibilitat envers la recuperació de la història, la llengua i les tradicions locals i comarcals, no sempre tan conegudes, respectades i valorades com caldria.

Pel que fa a la versió dels goigs més antiga que coneixem, cal dir que és del segle XVIII, porta per títol «Gozos a Nuestra Señora del Olivar, que está en

³⁵ Gomis Corell, Joan Carles, «Els goigs de la Mare de Déu de l'Olivar d'Alaquàs. Imatge, poesia i música al servei de la devoció mariana», *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, Alaquàs, 2008, p. 342.

³⁶ *Ibidem*, p. 327.

³⁷ *Ibidem*, p. 339.

su Convento de Alaquás» i té huit estrofes (vegeu imatge 1). Així, i pel que fa a l'any d'estampació, el professor Gomis ha afirmat que «les característiques tipogràfiques, [...] i ortogràfiques [...] del text, la seua disposició en dues columnes i la tipologia de les sanefes [...] permeten datar-lo entorn els anys centrals del XVIIIè segle o, fins i tot, en la primera meitat d'aquella centúria»³⁶; i, pel que fa a la disposició, que «el text dels goigs de la Mare de Déu de l'Olivar s'estructura en la forma pròpia del gènere: quatre versos del *respòs* inicial, huit cobles de sis versos octosíl·labs cadascuna més els dos del *retronx* –presos dels dos darrers del *respòs*– i la *tornada* final. [...] Ben segurament, la composició d'aquests goigs seria coetània de l'estampació»³⁷.

Que aquella versió primigènia conste de huit estrofes és un fet que crida l'atenció, ja que la versió que s'ha cantat durant tot el segle XX i ha arribat fins als nostres dies és la que en 1899 inclogué D. Timoteu Casaban a l'opuscle titulat *Breve descripción histórica religiosa de la vila de Alacuás*, i està integrada per deu estrofes (vegeu imatge 3). Això significa que entre la primera meitat del segle XVIII –data de la redacció/publicació de la versió més antiga dels goigs– i els darrers anys del segle XIX –i, més concretament, l'any 1899–, als «Gozos a Nuestra Señora del Olivar...» li varen ser afegides dues estrofes. Qui i quan les va afegir? Certament, resulta difícil de respondre. En qualsevol cas, el que sí podem afirmar és que, amb quasi total seguretat, no li varen ser afegides a la vegada, sinó en dues tongades; ja que, a banda de la primigènia versió (segle XVIII) i de la de Timoteu Casaban (1899), existeix una tercera versió dels «Gozos a Nuestra Señora del Olivar...» integrada per nou estrofes que probablement date de la primera meitat del segle XIX, sobretot tenint en compte que va ser estampada a la «Impremta de Laborda»³⁸ (vegeu imatge 2).

D'aquesta manera, les dues estrofes que varen ser afegides entre la primera meitat del segle XVIII i l'any 1899 són la vuitena (la que comença: «Cuando alguna tempestad...», que ja figura a la versió de la «Impremta de Laborda») i la desena («Con título de Olivar...») de la versió que donà a la llum Timoteu Casaban. Pel que fa a la desena i darrera estrofa –la més popular de totes, ja

³⁸ Segons informa el web «Mujeres impresoras. Guía de recursos bibliográficos» (<http://www.bne.es/es/Micrositios/Guias/MujeresImpresoras>), la impremta pertanyia a María Teresa Laborda i Devis, filla d'Agustín Laborda. Activa des de 1819, la impremta estava situada al carrer de la Bosseria núm. 24, de València, i en les obres que va imprimir es troben els peus d'impremta «Impremta de Laborda», «Por la Hija de Laborda» i «Hija de Agustín Laborda».

que conté una referència directa a l'advocació de la Mare de Déu i al poble d'Alaquàs—, és molt probable que la seua redacció pugua ser datada en els darrers anys del segle XIX. Fins i tot sembla factible pensar que pogué ser composta pel mateix Timoteu Casaban amb motiu de la proximitat del sisé centenari de la troballa de la Mare de Déu de l'Olivar. De capacitat i ganes, segur que no li'n mancaven. Amb tot, també són fermes candidats a haver estat els responsables d'aquella estrofa d'altres rectors d'Alaquàs, com ara Francesc Forriol Ros i Jacint Grau Magraner, que hi exerciren entre els anys 1887-1895 i 1895-1901, respectivament.³⁹

Així mateix, cal també consignar que algunes veus del poble han assenyalat com a responsable d'aquesta desena estrofa mossén Roc Granell Bosch, rector d'Alaquàs entre els anys 1921 i 1932, ja que es dóna la circumstància que la germana de mossén Roc, Trinitat Granell, estava casada amb el mestre Manuel Palau Boix; i que tots dos composaren —un la lletra i l'altre la música— l'himne a la Puríssima⁴⁰. Amb tot, és pràcticament impossible, des d'un punt de vista cronològic, que el duet Granell-Palau pogueren escriure aquella estrofa dels goigs, ja que, encara que ignorem la data de naixement de mossén Roc Granell, sabem que en 1899, quan segurament aquella estrofa fou publicada per primera vegada, Manuel Palau només tenia sis anys.

Si comparem les versions dels goigs del segle XVIII (que anomenarem A) i de 1899 (que anomenarem B), podem comprovar que, més enllà d'algunes evolucions gràfiques (per exemple: poço > pozo, dicen > dicen, muger > mujer, dexar > dejar, azeyte > aceite...) i de la desaparició/aparició d'alguns articles determinats, s'hi constaten tres canvis substancials. Així, prenent com a referència B, trobem un parell de canvis de vocabulari a les estrofes set i nou, ja que el vers que en A deïa: «luego se siente aliviado», en B passà a dir: «también se siente aliviado»; i el vers en què A afirmava: «luego al instante mejora», en B passà a dir: «muchas veces se mejora». Amb tot, el canvi més significatiu es registra en els quatre primers versos de la cinquena estrofa, ja que, allà on A deïa: «De las ausencias que hazéis, / bastantes indicios dáis, / pues llena de agua llegáis, / quando al Altar bolvéis», en B es pot llegir: «De los favores que hacéis / bastantes indicios dais, / desde el punto que llegáis, / cuando al altar os volvéis».

³⁹ Andrés Legua, Pasqual, «Los sacerdotes en Alaquàs desde el año 1887», *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, Alaquàs, 1992, p. 43.

⁴⁰ «La letra del himno de la Purísima fue de Don Roque y la música de Don Manuel Palau que estaba casado con Trinidad Granell Bosch», *ibidem*.

GOZOS A NUESTRA SEÑORA DEL OLIVAR, QUE ESTA EN SU
Convento de Alaquàs.

LVZ, y Estrella de la Mar.
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa,
y Virgen del Olivar.

Vuestros Nombres son Señora,
tantos, tan varios, y raros,
que ignora como llamaros,
quien vuestro favor implora:
Dios os hizo singular,
y sola por virtud copiosa;

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.
Fuente, y poço de agua clara,
os dicen por excelencia,
tan Santa por la Obediencia
quanto en hermosura rara:
Del Paraíso sin par
sola Masia dulce Esposa;

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.
Tambien mostraros quisierais
à este Pueblo venturoso,
al pie de vn Olivo hermoso,
à quien comparada fuierais.

Queriendo significar,
que sola so Oliva piadosa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

Fuierais luego trasladada
desde Alaquàs à Valencia,
y haciendo la noche ausencia
no aceptais la posada:
Solo os pudieron hallar
donde estais oy muy gustosa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

Oratio pro nobis Sancta Dei Genitrix.

FAmulis tuis quæsumus Domine Cælesti gratia munus impertire, vt quibus
Bætz Viginis partus extetit salutis exorciã Nativitatis eius sotiva com-
memoratio pacis tribuat incrementam. Per Christum Dominũ nostrum Amen.

De las auencias que hazeis,
bãntes indicios dal,
pues llena de agua llozais,
quando al Altar bolveis:
Mostrando que sois del Mar
Noche en noche tenebrosa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

A la muger afligida,
que en el parto peligroso
à vuestro Olivar precioso
acude con fé crecida:
Siempre sois remediar
en la hora trabajosa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

El enfermo, que acosado
de qualquier grave dolor,
impetra vuestro favor,
luego se siente aliviado:
Por Vos se viene à dexar
la enfermedad mas penosa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

De las lamparas, Señora,
que os alumbran noche, y dia
quien por el azeite embia,
luego si instante mejora:
Donde el manto llega à entrar,
lo enfermedad no reposa;
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, &c.

Dadnos gracia singular,
Vos que entodo sois graciosa,
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa,
y Virgen del Olivar,

OREMVS. *Ps. Ps digni efficiamur.*

«Gozos a Nuestra Señora del Olivar, que está en su Convento de Alaquàs»,
estampats durant la primera meitat del segle XVIII i conservats a la Biblio-
teca Històrica de la Universitat de València: BH MS. 828(247 (Imatge 1)

GOZOS A NUESTRA SEÑORA DEL OLIVAR,

venurada en la iglesia del convento de la villa de Alcañés.

Luz y estrella de la mar
 es. María, luna luminosa.
 Nardos, Lirio, Ciprés, Rosa,
 y Virgen del Olivar.
 Vuestros nombres son, Señora,
 tan varios y raros,
 que ahora como laneros,
 por vuestro favor implora:
 que es lizo singular,
 y es por virtud copiosa.
 Nardos, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 Fuente y pozo de agua clara
 que es por excelencia,
 que tanta por obediencia,
 que en hermosura rara:
 que Paracito sin par
 sois, María, dulce esposa.
 Nardos, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 También mostráros quisistes
 que sois pueblo venturoso
 que sois de un olivo luminoso,
 que sois comparada fuistes:
 que siendo sigülar
 que sois oliva piadosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 Fuisteis luego trasladada
 desde Alcañés á Valencia,
 y haciendo á la noche ausencia,
 no aceptasteis la posada:
 solo os pudieron hallar
 donde estais hoy mas gustosa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 De los favores que hacéis,
 bastantes indicios dáis,
 desde el punto que llegáis,
 cuando al altar os volvéis:
 mostrando que sois del mar
 norte en noche tenebrosa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 A la mujer afligida
 que en el parto piangoso
 á vuestro olivar precioso
 acude con fe errecial:
 siempre sois remediat
 en la hora trabajosa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 El enfermo que acudido
 de cualquier grave dolor,

implora vuestro favor,
 tambien se siente aliviado:
 por vos le viene á dejar
 la enfermedad mas pososa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 Cuando alguna tempestad,
 estragos nos amenaza,
 tu campana lo emharaza,
 á ruegos de tu piedad:
 en legándola á tocar
 se divide presurosa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 De las lámparas, Señora,
 que os alumbran noche y día,
 quien por el aceite envía,
 muchas veces se mejora:
 donde el manto llega á entrar,
 la enfermedad no reposa.
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
 TORNADA.
 Dadme gracia singular,
 vos, que en todo sois graciosa,
 Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa,
 y Virgen del Olivar.

Oratio pro nobis Sancta Dei Genitrix.

Et digni efficiamur promissionibus Christi.

ORATIONES.

Tandem tuis, quesumus Domine, celestis gentis munus impetire, ut quibus Beate Virginis partus
 et salutis exordium, nativitas eius soliva commemoratio, pacis tribuat incrementum. Per Christum
 Dominum nostrum. Et Amen.

Publicada en Imprenta de Laborda.

GOZOS A NUESTRA SEÑORA DEL OLIVAR

VENERADA EN LA VILLA DE ALACUÁS

Luz y estrella de la mar
sois, María, luna hermosa.
*Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa
y Virgen del Olivar.*

Vuestros nombres son, Señora,
tantos, tan varios y raros,
que ignora cómo llamaros
quien vuestro favor implora:
Dios os hizo singular,
y sois por virtud copiosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
Fuente y pozo de agua clara
os dicen por excelencia,
tan santa por obediencia
cuanto en hermosura rara:
del Paráclito sin par
sois, María, dulce esposa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
También mostrarnos quisierais
á este pueblo venturoso
al pie de un olivo hermoso,
á quien comparada fuistes:
queriendo significar
que sois oliva piadosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
Fuisteis luego trasladada

¶ *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.*

desde Alacuás á Valencia,
y haciendo á la noche ausencia
no aceptasteis la pesada:
solo os pudieron hallar
donde estáis hoy más gustosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

De los favores que hacéis
bastantes indicios dais
desde el punto que llegáis,
cuando al altar os volvéis:
mostrando que sois del mar
matte en noche tenebrosa.
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.
A la mujer alligada
que en el parto peligroso
á vuestro olivar precioso
acude con fe crecida,
siempre sois remediar
en la hora trabajosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

El embeño que acusado
de cualquier grave dolor
implora vuestro favor,
también se siente aliviado:
por Vos le viene á dejar
la enfermedad más penosa.
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

Cuando alguna tempestad
estragos nos amenaza,
tu campana lo embaraza
á niegos de tu piedad:
en llegando á tocar
se divide presurosa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

De las lámparas, Señora,
que os alumbran noche y día,
quien por el aceite envía
muchas veces se mejora:
donde el manto llega á entrar
la enfermedad no reposa.

Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

Con título de Olivar
sois de Alacuás la Patrona,
la esperanza y la corona
del que os viene á visitar:

¡Benedicenos al terminar
esta vida tan penosa.
Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa, etc.

Dadnos gracia singular
Vos que en todo sois graciosa.
*Nardo, Lirio, Ciprés, Rosa
y Virgen del Olivar.*

¶ *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

ORRIBUS

Famulis tuis, quæsumus Domine, celestis gratiæ munus impertire, ut quibus Beate Virginis partus exitit salutis exordium, natiuitatis eius votiva commemoratio, pacis tribuat incrementum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

GOJOS A LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR

Tornada

**Llum i estrella de la mar,
sou, Maria, flor preciosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa
i Verge de l'Olivar.**

Extrofes

Són els vostres noms, Senyora,
tants i tan com no n'hi ha cap,
que invocar-vos bé no sap
qui vostre favor implora.
Déu vos va fer singular,
i sou en virtuts copiosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

Font i ver pou d'aigua clara
vos diuen per excel·lència,
tan santa per obediència
quant en la bellesa rara;
del Paràclit sou la llar:
sou, Maria, dolça esposa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

També mostrar-vos volguéreu
a esta població de l'horta
baix de l'olivera forta,
on alegre apareguéreu;
volent-nos així mostrar
que sou Oliva piadosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

Després foreu traslladada
des d'Alaquàs a València,
i fent a la nit absència
no acceptàreu la posada;
sols vos varen retrobar
on esteu hui més gustosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

De tots els favors que feu
prou indicis ens doneu,
des del punt en què arribau
quan a l'altar se'n torneu;
mostrant-nos que sou, del mar,
guia en la nit tenebrosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

A la persona afligida
que, en cas greu i perillós,
al vostre Olivar gojós
acudeix amb fe sentida;
voleu sempre conhortar
en hora tan laboriosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

El pacient que en el llit plora
d'un molt gran i greu dolor,
si implora el vostre favor,
d'eixe mal ràpid millora;
per Vós li ve a abandonar
malaltia tan penosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

Quan alguna tempestat
o tronada ens fa patir,
la vostra campana oir
fem demanant-vos pietat;
i en aplegar-la a tocar
la claror torna ufanosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

D'eixes llànties que, Senyora,
vos fan llum la nit i el dia,
tot qui pel sant olí envia
moltes vegades millora;
on el pal·li arriba a entrar
l'infortuni no reposa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

Amb el títol d'Olivar
sou d'Alaquàs la Patrona,
l'esperança i la corona
de qui vos ve a visitar;
beneïu en acabar
esta vida tan penosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa, etc.

Coda

**Doneu gràcia singular
Vós que sou en tot graciosa.
Nard i Lliri, Xiprer, Rosa,
i Verge de l'Olivar.**

L'ORACIÓN A NUESTRA SEÑORA DEL OLIVAR I LA PREGÀRIA EN DESAGRAVIO A LA VIRGEN DEL OLIVAR

Una de les fórmules més populars i esteses d'expressió de la devoció als diferents sants patrons està constituïda pels cants, que no deixen de ser pregàries musicades. En el cas concret de la Mare de Déu de l'Olivar, n'hi ha tres de molt estesos i coneguts. Dos podrien ser qualificats d'habituals: l'himne i els goigs –de què hem parlat en el capítol anterior–; i un podria ser ho d' excepcional: el Cant de la Carxofa, ja que només s'entona una vegada a l'any i sota unes condicions molt concretes. Amb tot, existeix un quart cant que, malgrat no ser tan freqüent com l'himne ni els goigs, gaudeix d'una certa vitalitat entre el nostre poble. Es tracta del «Romance de la Virgen del Olivar», que guarda molt estretes connexions amb la lletra dels goigs, ja que, com ha afirmat Joan Carles Gomis, és molt probable que l'origen de tots dos cants s'haja de situar a la primera centúria del segle XVIII; i també perquè tots dos se «centren en la llegenda de la troballa i en els miracles i favors concedits per la intercessió de la Mare de Déu de l'Olivar»⁴¹.

Encara que la lletra i la música d'aquest romanç varen ser recollides per M. Teresa Oller Benlloch en el volum *Cançons narratives valencianes* (2000), sabem que, atesos els condicionants de la seua transmissió al llarg del temps –que ha sigut quasi exclusivament oral–, en l'actualitat existeixen diverses versions del «Romance». Així, a banda de la recollida en l'any 2000, en coneixem una altra que ens ha sigut facilitada per Baltasar Escrivà: la que cantava Maria Garcia Ferrer «de ca Prima», tia seua, que porta per títol «Oración a Nuestra Señora del Olivar» i que ell mateix va escoltar i transcriure el 7 de desembre de 1974. És a dir, vint-i-cinc anys abans que la reproduïda per M. Teresa Oller. Com es podrà comprovar, la versió recitada per Maria Garcia ofereix algunes variants respecte a l'altra, canvis que afecten al títol i fins i tot a l'ordre d'alguna de les estrofes. Siga com siga, les diferències són mínimes, i quasi totes de detall, ja que el fil argumental del relat és en tots dos casos el mateix, i el número d'estrofes, també. Ni que siga com a mostra de com s'han transmés i «deformat» tradicionalment els textos literaris que han sigut transmesos per via oral –i, malgrat tot, han mantingut la seua integritat i missatge!–, trobe que paga la pena de reproduir totes dues pregàries.

⁴¹ Gomis Corell, Joan Carles, «Els goigs de la Mare de Déu de l'Olivar...», p. 339.

Romance de la Virgen del Olivar

¡Oh, Virgen del Olivar!
pongo por título y nombre
con vuestra gracia diré,
aunque mi lengua sea torpe.

En el lugar de Torrente
una niña fue a la acequia
cayó brevemente a golpe;
como era ser humano
la Virgen resucitóle.

Lo que ocurrió a un labrador,
más pronto rico que pobre,
aunque mucho tiempo hacía
que sentía cada noche
una campana pequeña
tocaba las oraciones.

Pero como está encerrada
ni penetra ni conoce
en donde os pudiera hablar
aquel gran fin espíole.

Del cielo que fuera dada,
y al instante se dispone
una imagen de la Virgen
cuyo título es su nombre.

La cual es muy morenita
y desde entonces que doble
un señal bajo la barba
que hoy en día se conoce.

La llevaron a Valencia,
y en San Nicolás la ponen.
Mas la Virgen se volvió
para Alaquàs a la noche.

Mas la habrá visto el Marqués
y un convento edificóle,
de San Francisco de Paula
para que todos la adoren.

En la villa de Alaquàs
se aparecion a un hombre
seis demonios, una soga
le dieron «pa» que se ahogue.
Como era ser humano,
la Virgen resucitóle.

También cualquiera mujer
volviendo del parto al golpe,
el parto será inmortal
cuando su campana toque.

Si peligra al parir,
volviendo con sus dolores,
líbrala de todo mal,
Virgen de aquellas mil flores.
Porque eres su patrona
y en cielo y la tierra gocen.

Amén.

Oración a Nuestra Señora del Olivar

¡Oh, Virgen del Olivar!
Con vuestro título y nombre,
con vuestra gracia diré,
aunque mi lengua no es torpe.

Os descubrió un labrador
dichoso, rico, aunque pobre.
Al que mucho tiempo hacía,
se sentía cada noche,
una campana pequeña
tocaba las oraciones.

Pero como están cerradas
no penetra, ni conocen
de donde pudiera estar,
y en aquel fin inspiróle

del cielo que fuera a dar,
y al instante se dispone
una imagen de la Virgen del Olivar
que hoy el título es su nombre.

La cual es muy morenita
y desde entonces quedole
un señal bajo la barba
que hoy en día se conoce.

La llevaron a Valencia,
en San Nicolás la ponen.
Mas la Virgen se volvió
para Alaquàs a la noche.

Agradecido el Marqués
un convento edificóle,
de San Francisco de Paula
para que todos la adoren.

En la villa de Alaquàs
se apareció un hombre,
seis demonios y una sogá
le dieron «pa» que se ahogue.
Aparecióse la Virgen
y con su poder libróle.

En el lugar de Torrente
una niña fue a la acequia
y cayó brevemente goce.
Mas, como era ángel humano,
la Virgen resucitóle.

También cualquiera mujer,
volviendo del parto, invoque.
El parto será inmortal
cuando su campana toque.

Sin peligro parirá
volviendo gozos dolores.
Líbranos de todo mal,
Virgen de aquella sin flores,
porque tú eres nuestra patrona
en todo, en la eterna gloria goce.

Amén.

Alaquàs, 7 de diciembre de 1974

Finalment, Baltasar Escrivà també conserva l'original mecanoscrit d'un poema anònim dedicat a la Mare de Déu de l'Olivar. Es tracta d'una «pregària» que, probablement, degué escriure en la immediata postguerra algun exsoldat republicà –ara com ara desconegut– com a acte de contrició davant de les autoritats franquistes. La composició, titulada «En desagravio a la Virgen del Olivar. Plegaria», està integrada per cinc quartets i té una clara voluntat redemptora, ja que demana perdó a la Patrona per «los desvaríos / de inconscientes y obcecados, / y mitigad sus dolores, / sus angustias y pecados», en clara al·lusió als excessos anticlericals que membres del bàndol republicà degueren portar a terme durant la Guerra Civil; i entre els quals, com és ben sabut, la destrucció de la imatge primitiva de la Mare de Déu de l'Olivar. El poema diu així:

En desagravio a la Virgen del Olivar Plegaria

Virgen y excelsa Patrona!,
cobijad en vuestro manto
a este pueblo que hoy se humilla
y os aclama en desagravio.

Escuchad la voz del alma
que amor y reposo anhela,
y la paz sea lograda
para todos en la tierra.

Perdonad los desvaríos
de inconscientes y obcecados,
y mitigad sus dolores,
sus angustias y pecados.

Por Dios, Madrecita mía,
entre el cielo en nuestro hogar:
Benedicid a todo el pueblo,
¡oh Virgen del Olivar!...

Es el pueblo que a la Virgen
hoy implora su perdón...
¡Oh que hermosa es la plegaria
de este tierno corazón!...

CLAVARIS (I MAJORALS) DE LA MARE DE DÉU DE L'OLIVAR (1900-2015)

Al volum de *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs* corresponent a 2001, p. 141-155, M. Júlia Martí publicà un article titulat «La festa de la Mare de Déu de l'Olivar des del record» en què, a banda de reproduir l'article que D. Antonio

Sancho publicà al llibre de festes d'Alaquàs de 1983 sobre les commemoracions centenàries de 1900, 1925, 1950 i 1975, elaborà una «relació d'alguns clavaris i clavariesses i els anys en què van fer la festa, perquè servisca com homenatge a tots i totes els qui, des de fa 700 anys, sense deixar les seues obligacions quotidianes, han dedicat part del seu temps per preparar durant tot un any els actes que ens permeten gaudir de la Festa i l'estima a la Mare de Déu de l'Olivar»⁴². Així, des de l'any 1900 fins a 1997, M. Júlia reproduïa els noms i cognoms dels integrants d'un total de 31 colles de clavaris que, al llarg de pràcticament tot el segle XX, havien organitzat la festa en honor de la nostra Patrona. I és per això que, amb aquest mateix propòsit, he volgut ampliar i completar –tant com m'ha estat possible– aquell llistat amb la inclusió dels noms i cognoms dels membres de 29 nous grups de clavaris i majorals⁴³.

D'aquesta manera, a continuació oferim els noms dels membres de les clavaries que ja publicà M. Júlia Martí (amb algun canvi i rectificació) més les que m'ha estat possible documentar a través de la consulta d'estampes i llibres de festes, principalment. Així, sumant tots dos llistats, el lector aconseguirà identificar el nom dels integrants d'un total de 60 colles de clavaris i majorals que entre els anys 1900 i 2015 han organitzat la festa a la Mare de Déu de l'Olivar:

1900 (Clavaris)

Luis Alfonso Doñate
Francisco Alfonso Sena
Francisco Besó Ramos
Ramon García Lerma
José García Martí
Salvador García Martínez
Emilio Gil Lerma
Julio Giménez Llorca
Francisco Gómez Peiró
Jacinto Grau Magraner
Francisco Gómez Peiró
Miguel Forment
José Forriol Ros
José Fort Chapa

Jaime Izquierdo Millán
Vicente Llopis Roig
Miguel Medina Peiró
José Medina Portalés
Benito Montalt Martínez
José Montalt Portalés
Miguel Montoro Boscà
Vicente Palop
José Palop García
Vicente Palop García
Salvador Palop Palop
Vicente Ros Andreu
Francisco Roselló Gómez
José Vento García

⁴² Martí Cànoves, M. Júlia, «La festa de la Mare de Déu de l'Olivar...», p. 146.

⁴³ Vull manifestar el meu agraïment a totes les persones que m'han ajudat a realitzar la recol·lecció de noms, especialment a Vicent Ferrer Guzman i Antonio Martínez Pallardó.

Ntra. Sra. del Olivar

VENERADA EN LA VILLA DE ALACUÁS

CLAVARIOS EN 1917: Antonio Alapont, Francisco García,
Francisco García Mora, Francisco Gil y José Palop.

Nuestra Señora del Olivar

Venerada en la villa de Alacuás

CLAVARIOS

Bautista Besó	Francisco Santaperpetua
Hilario Forment	Francisco Forment
Don Fernando Roca	Vicente Cervera
Francisco Sanz	Jesús Cervera
Francisco Portalés	Francisco Mari
Salvador Tárrega	Bautista Portalés

RECUERDO DE LA FIESTA

• 8 de septiembre de 1930 •

1916 (Clavaris)

Sebastián Alós
José Fort
José García
Vicente Llopis
Francisco Sáez

1917 (Clavaris)

Antonio Alapont
Francisco García
Francisco García Mora
Francisco Gil
José Palop

1930 (Clavaris)

Bautista Besó
Vicente Cervera
Jesús Cervera
Francisco Forment
Hilario Forment
Francisco Marí
Bautista Portalés
Francisco Portalés
Fernando Roca
Francisco Santaperpetua
Francisco Sanz
Salvador Tárrega

1931 (Clavaris)

Juan Andreu
Salvador Andreu
Francisco Besó
Manuel Beta
Blas Català
Vicente García
Salvador Martí
Domingo Mompó

1941 (Clavaris)

Sebastián Alfonso
Francisco Cervera
José Chuán
Francisco García
Miguel Juan
Manuel Martí
Domingo Mompó
Salvador Montoro
José Palop
Bautista Peiró
Manuel Ángel Tárrega
Melchor Tárrega

1942 (Clavaris)

Jacinto Alfonso
Andrés Ballester (Honor)
Estanislao Barberà
José Beltrán
Vicente Ferrís
Elías Forment Ferrer

Vicent Forment Ronda
Valentín Fort
Salvador Garcia
Vicente Legua
Mariano Parra

1943 (Clavaris)

Francisco Andreu
Francisco Ferrer
Salvador Ferrer
Emilio Gil
José Gimeno
Ricardo Martí
Pascual Martínez
José Medina
Jorge Navarro
José Palop
Enrique Peiró
Francisco Segura
José Sena
Francisco Usedo

1944 (Clavaris)

José Aguilar Forment
Vicente Alfonso Guzmán
José Andreu Ferrando
Manuel Ferrer Ronda
José Ibor Andreu
José Martínez Andrés
José Martínez Sorlí
Rafael Medina Guillot
Miguel Sena Tárrega

1945 (Clavaris)

Elías Forment Català
José Fort Usedo
Miguel García Ferrer
José García Sena
Miguel Guillem
Tomàs Lluna Gordillo
Francisco Palop Ruiz
Juan Bautista Peiró González
José Ximénez Cherbui

1946 (Clavaris)

Francisco Alós Haro
Miguel Cubells Nemesio
Jesús Ferrer Forment
Juan Garcia Garcia
Miguel Montoro Sena
Vicent Parra Legua
Juan Bta. Peiró González
Miguel Tárrega Ros

1948 (Clavaris)

Francisco Aguilar Forment
Vicente Aguilar Forment
José Aguilar Laborda
José Barberà Martí
José García
José García Gil
Bernardo Gil
José González
Salvador Palop
Alberto Palop Sanz
Ramon Portalés
Francisco Tárrega Barberà

NUESTRA SEÑORA DEL OLIVAR

VENERADA EN LA VILLA DE ALACUÁS

CLAVARIOS DE LAS FIESTAS CELEBRADAS

EL DÍA 8 DE SEPTIEMBRE DE 1942

Clavario honorario: D. Andrés Ballester — Mariano Parra
Valentín Fort — Jacinto Alfonso — Vicente Legua — Salvador
García — Vicente Ferris — Elías Forment Ferrer — Vicente
Forment Ronda — José Beltrán — Estanislao Barberá

Gráf. Calvo-Llano Zaldia. 26-T. 10687-Valencia

SOLEMNES FIESTAS EN HONOR
DE LA

VIRGEN DEL OLIVAR

CLAVARIOS

Tomás Gil Ferrer
Manuel Alós Haro
Vicente Escribá S. Alfonso
Francisco Lerma Hernández
Francisco Beta Sena
Francisco Aragall Freixes
Clavario de honor: D. Francisco So-
riano Rodríguez, Delegado Sindical

Vicente Palop Palop
Eliseo Martí Usedo
Eliás Borrás Castelló
José Orti Soriano
Julio Muñoz Santamaría
Miguel Forment Medina
Invitado de honor: D. Vicente Martínez
Catalá, Presidente del C. D. Alacnás

Alacnás 8 Septiembre 1949

1949 (Clavaris)

Manuel Alós Haro
Francisco Aragall Freixes
Francisco Beta Sena
Elies Borràs Castelló
Vicent Escribà S. Alfonso
Miguel Forment Medina
Tomàs Gil Ferrer
Francisco Lerma Hernández
Eliseo Martí Usedo
Julio Muñoz Santamaría
José Ortí Soriano
Vicent Palop Palop
Francisco Soriano Rodríguez (Honor)

1952 (Clavaris)

Joaquín Albiñana Juan
José Alfonso Sáez
Enrique Casanova Tárrega
Timoteo Ferrer Navarro
Julio García Albiñana
Ramón Lluch Cervera
Daniel Micó Gómez
José Segura Pallardó

1954 (Clavaris)

Amadeo Aguilar Laborda
Juan Alabau Sanchis
Vicente Alós García
Manuel Alós Haro
Antonio Guillén Ruiz
Francisco Lerma Andrés
Manuel Martí Sevilla
Ramon Palop García
Fernando Parra Mira
Mariano Peiró Ferrer

Luis Sena Aguilar
Vicente Sena Santaperpetua
José Tárrega Peiró

1959 (Clavaris)

José Aguilar
José Barberà Martí
José Cervera
Joaquín Cervera Rey
Manuel Cervera Rey
Vicente Cervera Rey
Francisco Martí Martí
Francisco Martí Usedo
Francisco Sáiz
Gabriel Soler Roca
Arturo Soriano
Antonio Tárrega Barberà
Francisco Tárrega Barberà
Francisco Tárrega Perales
Rafael Tárrega Perales
Salvador Tárrega Ros

1960 (Clavaris)

Pasqual Andrés Legua
Miguel Cubells Martínez
Tomàs Ferrer Martínez
Miguel Ferrer Sanz
Elías Forment Ferrer
Vicente Forment Ronda
Juan García García
Rafael Medina Guillot
Francisco Palop García
Vicente Peiró David
Francisco Planells Martínez
José M. Sancho Santamaría
José M. Taberner Mateu

Clavaris de la Mare de Déu de l'Olivar (1960)

1961 (Clavaris)

Francisco Beta Sena
 Enrique Casanova Tàrrega
 Francisco Ferrer Gil
 Estanislao Forment Ferrís
 Salvador Forment Tàrrega
 Tomàs Gil Ferrer
 Miguel Guillem Guillem
 Salvador Llácer Alfonso
 José Ortí Soriano
 Pedro Royuela Monedero
 Manuel Tàrrega Llácer
 Francisco Vila Sorlí

1963 (Clavaris)

Francisco Aguilar Forment
 Vicente Boscà Boscà
 Vicente Cubells Serrano
 Tomàs Forment Serreno
 José García Forment
 Silvano González Landete
 Francisco González Rodríguez
 José González Rodríguez
 Luis Laborda Montalt
 Juan Sáez Sanchis
 Miguel Serrano Ferrer
 Vicente Tàrrega Aguilar

Solemnes fiestas en Honor de la
VIRGEN DEL OLIVAR

CLAVARIOS

Timoteo Ferrer Navarro
José Segura Pallardó
José Alonso Sáez
Daniel Micó Gómez

Ramón Lluch Cervera
Julio García Albiñana
Joaquín Albiñana Juan
Enrique Casanova Tárrega

ALACUAS, Septiembre 1952

Papelería SORIANO - Garrigues, 19 - Valencia

CLAVARIOS de la STMA. VIRGEN del OLIVAR

Elias Forment Ferrer
Rafael Medina Guillot
Francisco Planells Martínez
Miguel Cubells Martínez
Pascual Andrés Legua
Juan García García

José Taberner Mateu
Vicente Forment Ronda
Francisco Palop García
Miguel Ferrer Sanz
Vicente Peiró David
Tomás Ferrer Martínez

Alacuás 8 septiembre 1.960

MANIPULADOS PALOP - ALACUÁS

1964 (Clavaris)

Francisco Aguilar Laborda
Vicente Boscà Boscà
Miguel García Bonet
Silvano González Landete
Antonio Sancho Bueno (Honor)
José M. Sancho Santamaría (Honor)
Vicente Sinesio (Honor)
Miguel Serrano Ferrer
Vicente Tárrega Aguilar

1965 (Clavaris)

Francisco Andrés Legua
Salvador Casted Ros
Ramón Cotino Sanchis
Francisco Forment Montoro
Francisco Forment Prósper
Emilio Gil Forriol
Martín Llácer Martínez
Alfredo Martínez Català
José Martínez Montesa
Pascual Martínez Ros
Federico Peiró Alegre
José Ramón Peiró Alegre
Francisco Peiró Usedo
José Sena Portalés
Antonio Rius Tárrega
Vicente Ros Forriol

1967 (Clavaris)

Amadeo Aguilar Laborda
Juan Alabau Sanchis
Francisco Alós García
Manuel Alós Haro

Francisco Ferrer Martí
Francisco Ferrer Martínez
Antonio Guillén Ruiz
Francisco Lerma Andrés
Manuel Martí Sevilla
Vicente Martínez Català
Francisco Moret Montalt
Ramon Palop García
Matías Palop Martínez
Fernando Parra Mira
Mariano Peiró Ferrer
Enrique Pons Gil
Luis Sena Aguilar
Vicente Sena Santaperpetua
José Tárrega Peiró

1968 (Clavaris)

Cayetano Alfonso Moret
Manuel Aguilar Laborda
Vicente Besó García
Vicente Besó Palop
Manuel Cervera Rey
Vicente Ferrís Palop
Mariano Galán Villar
Antonio García Ibáñez
Miguel Medina Peiró
José Montesinos Forment
José Ortiz Moreno
Baldomero Pallardó Fuentes
Enrique Peiró Segura
Evaristo Sancho Santamaría
José Sena Aguilar
Francisco Sena Portalés
Evaristo Sancho Santamaría
Antonio Vilar Martínez

1970 (Clavaris)

Enrique Aguilar Gabarda
Bautista Ballester Martínez
Francisco Chuan Chuliá
José Chuan Chuliá
Vicente Cubells Sena
Ismael Gil Barberà
José Martí Montalt
José Muñoz Tàrrega
Francisco Montalt Planells

1971 (Clavaris)

José Aguilar Usedo
Remigio Andrés Segura
Rosendo Aragall Calomarde
Pedro Borrego Solano
Gonzalo Brull Sena
Manuel Forment Manuel
Francisco Fort Martínez
Lorenzo García Medina
José Gil Forriol
José Gil Tàrrega
Vicente Martí Barberà
Ricardo Martín Garrigós
José Martínez Català
Pascual Montesinos Forment
Salvador Palop Ortí
Alfredo Palop Palop
José Peiró Segura
Manuel Ramos Sebastián
José M. Sancho Santamaría (Honor)
Vicente Santaperpetua Martí
Francisco Sena Boscà
Francisco Tàrrega Alfonso
Francisco Tàrrega Campos

1973 (Clavaris)

Francisco Martí García
José Martínez Catalá
Vicente Lino Andreu
José Martínez Montesa
Vicente Besó Palop
Vicente Gil Segura
Ricardo Peiró Forment
Bernardo Gil Alfonso
Juan Chica Moral
José M^a. Taberner Mateu
Adrián de la Torre
Miguel Montoro Andrés

1974 (Clavaris)

Arturo Baviera
José M. Benavent
Ricardo Beta
Herminio Calatayud
Enrique Casanova
José Cubas
José Chuliá
Vicente Gómez
Vicente González
Francisco Gonzalvo
Germán Gonzalvo
Vicente Granell
Gerardo Miquel
Francisco Mora
Ramon Mora
Antonio Moreno
Emilio Ortíz
Jaime Ortíz
Enrique Palop
Rosendo Pascual

Ricardo Peris
Juan Puig
José Sanz
Pascual Silla
Rafael Silla
Vicente Vicent

1975 (Clavaris)

José Aguilar Bartual
Vicente Aguilar Palop
Cayetano Alfonso Sáez
Francisco Alfonso Sanz
Francisco Andrés Legua
José Andreu Sancho
Vicente Barberá Pastor
Federico Cases García
Salvador Casted Ros
Ramón Cotino Sanchis
Rafael Díaz Güemez de Mataix
Francisco Forment Montoro
Francisco Forment Prosper
Emilio Gil Forriol
Francisco González Planells
Martín Llácer Martínez
Manuel Martí Peiró
Alfredo Martínez Catalá
José Martínez Montesa
Pascual Martínez Ros
Francisco J. Medina Sena
Francisco Palop Planells
José M^a. Palop Planells
Federico Peiró Alegre
José Ramón Peiró Alegre
Ricardo Peiró Forment
Francisco Peiró Usedo

Antonio Ricard Prat
Antonio Rius Tárrega
Vicente Ros Forriol
Luis Sabater Fornés
José Sena Portalés
Pascual Serrano Gil
Francisco Usedo Sena

1980 (Clavaris)

Benjamín Andrés Legua
Luis Besó García (Honor)
Francisco Boscà Boscà
Francisco Cervera Martínez
Francisco Ferrís Palop
Enrique Fort García
Francisco García Domínguez
Francisco Martínez Boigues
Francisco Martínez Catalá
Francisco Martínez Martí
Jaime Martínez Martínez
Francisco Palop Miguel
Vicente Parra Ros
Francisco Portalés Alfonso
Vicente Portalés Alfonso
Juan Bautista Portalés Tárrega
Francisco Ros García (Honor)
Manuel Tárrega Tárrega

1981 (Clavaris)

Francesc Aguilar Villalonga
José Cervera Aparicio
Francesc Cervera Martínez
Manuel Guasp Garcia

Enric Juan Redal
Manuel Marco Peiró
José Martínez Echevarría
Querubín Martínez García
Tomás Martínez Palop
Jesús Palop Guillem
Jerónimo Pons Peiró
Ramón Portalés Palop
Josep M. Soriano Bessó
Lluís Valero Lahuerta

1982 (Clavariesses)

Teresa Andrés
Maruja Cuevas
Manoleta Delgado
Carme Escuder
Ampar Estellés
Dolors Fernández
M. Rosari Garcia
Teresa Llácer
Ampar Lozano
Consol Martí
M. del Carme Parra
Teresa Pedrós
Juliana Pérez
Rosari Planells
Nativitat Plaza
Carme Ruiz
Pilar Soldado
Maria Tàrrega

1983 (Clavaris)

Jacinto Alfonso Montalt
Valentín Ciscar Gasent
Vicente Forment Montalt

Miguel Garcia Besó
Pascual Gil Portalés
Cesáreo Hinojosa Calvet (Honor)
Salvador Lerma Serrano
Francisco Martínez Ros
Rafael Medina Alfonso
Salvador Martínez Mas
Carmelo Navarro Marqués

1984 (Clavaris)

José M. Taberner Mateu
Rafael Medina Guillot
Vicente Forment Ronda
Francisco Palop García
Francisco Planells Martínez
Miguel Ferrer Sanz
José M. Sancho Santamaría
Pascual Andrés Legua
Juan García García
Tomás Ferrer Martínez
Miguel Cubells Martínez
Vicente Peiró David
Elías Forment Ferrer

1985 (Clavaris)

Ricardo Andreu Tordera
Luis Forment García
Francisco Forment Montalt
Francisco García Medina
Juan Gasull Baviera
Fermín Legua Taberner
Vicente Martínez Serra
Mariano Taberner Carsi

1986 (Clavaris)

José M. Aguilar Ferrer
Manuel Aguilar Ferrer
José Antonio Alcober Rius
Vicente Alós Moret
Jesús Arreaza Hornero
Amado Camp García
José Mª Ferrer Sena
Francisco Fuertes Gómez
José Manuel Gallur Faus
Enrique Martí Marzal
Francisco Martínez Vargas
Enrique Montoro Andrés
Francisco Juan Palop Martínez
José Roig Serrano
José Luis Sánchez Alejos
Francisco Sena García

1988 (Clavaris)

Enrique Aguilar Gabarda
José Andrés Legua
Vicente Beltrán Ortí
José Cervera Martínez
José Ferris Palop
Rafael Forment Prosper
Bernardo Gil Alfonso
Pascual Ibor Medina
Pascual Martínez Garcia
Francisco Martínez Martínez
Vicente Martínez Montesa
José Montesinos Forment
Alejandro Navarro Roca
José M. Palop Garcia
Alfredo Palop Palop

Francisco Peiró Besó
Francisco Peiró Legua
Fernando Pons Cervera
Vicente Santaperpetua Martí

1989 (Clavaris)

Vicente Beta Miguel
Francisco Forment Sena
Tomás Martínez Palop
Vicente Martínez Palop
Fernando Muñoz Tárrega
Jacinto Navarro Huet
Manuel Peiró Aguilar
Felipe Peris Morell
José Raga Peiró
Miguel Tatay Olmos
Antonio Zarco Lucas

1990 (Clavaris)

José Aliaga Marí
Francisco Bartual González
Joaquín Bayona Bayona
Antonio Belloch Muria
Marco Antonio Belloch Palop
Vicente Forment Boscá
Rafael Galindo Marí
Blas García Medina
José Golfe Alcácer
José González Núñez
Miguel Guillem Forment
Francisco Lino Andreu
Ángel Miguel Martí Medina
Vicente Martí Tárrega

Jesús Martínez Lorenzo
José Moret Ortí
Luis Sorlí Zahonero
Francisco Parra Roy
José Peiró García
Gerardo Romero Romero
Manuel Tárrega Sanz

1991 (Clavaris)

Francisco Chuán Chuliá
Juan José García Campos
Tiburcio García Ejido (Honor)
Pascual García Medina
Vicent Ferrer Guzman
Miguel Ferrer Torrejón
Alfredo Jara Martínez
José Martí Montalt
Vicente Montalt Planells
Antonio Martínez Pallardó
José Roca García
Román Ruiz Navarro
Vicente Tárrega Escrivá
Vicente Usedo Catalá
Vicente Vives San Ignacio

1992 (Clavaris)

Enrique Aguilar Forment (Honor)
Higinio Algar García
Vicente Bonet Mestre
José Borrás Zapater
Antonio Campos Anchel

Francisco Campos Anchel
José Carrasco Aliaga
Francisco Cervera Cervera
Ricardo Cervera Royo
José Expósito Carmona (Honor)
Elías Forment Santandreu
Vicente Lino Ribes
Eleuterio Marín Vázquez
Adolfo Martínez García
Manuel Martínez Gimeno
Luis Palop Planells
Antonio Santafosta Linares
Francisco Sena Palop
Vicente Sena Palop

1993 (Clavaris)

Orfeo Polifònic d'Alaquàs

1994 (Clavariesses)

María Esteve
Mari Nieves García
Teresa Tárrega
Carmen Guinart
Asunción Almerich
Emilia del Pino
Rosa Sena
Carmen Cosme
Lolín Andreu
Rosa Cantos
María Tárrega
Vicenta Elbal
Teresa Ferrandis

Fina Pons
Herminia Mena
Matilde Aguilar
Pepita Navarro
Mari Carmen Márquez
Remedios Andrés
Cati Campos
Paquita Lino
Luisa Lino
Amparo Tárrega
María Guerrero
María Forriol
Paquita Juan
Maruja Martínez
Rosa Pérez
Angelita Sanchis
Milagros García
Paquita Castillo
Consuelo Mateu
Mari Cantero
Paquita Cortés
Paquita Portalés
Carmen Miquel
Ana Abad
Matilde Usedo
Consuelo Cervera
Antonia Rodríguez
Andrea Alcázar
Pilar Duet

1995 (Clavaris)

Pascual Andrés
Conrado Andrés Navarro
Arturo Baviera
Francisco Benítez Aguilar

Manuel Campo Pérez (Honor)
José Ramón Cervera
Manuel Cervera
Guillermo Esparza Castelló
Rafael Esteve
Rafael Ferrer Baró
José Gallego
Francisco García Sena
José González Sánchez
Andrés Is Pérez
Alfredo Jara
Bernardo Jiménez Martín
José Ramón Lluch (Honor)
Juan Marí
Salvador Martínez
Jesús Martínez Salinas
José Pascual Martínez-Sanz
Juan José Mena Laguna
Florencio Mercado
Bernardo J. Moragues
Francisco Ortí
Jaime Ortí (Honor)
Ramón Ortí
Quintiliano Pérez Monedero (Honor)
Jesús Puente (Honor)
Antonio Ricart Paterna
Francisco Roig Alonso (Honor)
Vicente Ros
Jesús Sánchez
Juan Antonio Sedeño
Enrique Sena
José Luis Sena
Rafael Sena
Pascual Serrano Lino
Guillermo Simó
Rafael Tárrega Cubells
José Toledo

José Luis Trapero
Máximo Valverde (Honor)

1996 (Clavaris)

José Aguilar Usedo
Manuel Forment Manuel
Francisco Fort Martínez
Enrique Madrid Valiente
Vicente Martí Barberà
Ricardo Montes Garrigós
Pascual Montesinos Forment
Salvador Palop Ortí
Alfredo Palop Palop
José Peiró Segura
Miguel Portalés Tàrrega
Vicente Santaperpetua Martí
Francisco Sena Boscà
Francisco Tàrrega Alfonso
Francisco Tàrrega Campos
José Tàrrega Peiró

1997 (Clavaris)

José Ramón Alós Fuster
Vicent R. Andrés Guasp
Just Cuéllar Mislata
Vicent Ferrer Sáez
Miquel Forment Gil
Josep Manuel García Martí
Ramón García García
Josep M. García Martínez
Mariano Guzmán Cervera
Manolo López Sánchez

Jesús Montalt Planells
Gaspar Mora Ponce
Francisco Moret Iborra
Jesús Ortiz Sahuquillo
Baldomero Pallardó Martínez
Enric Palop Ganzábal
Xavier Pascual Ramírez
Luis Juan de Dios Pérez Pla
José M. Planells Cervera
Paco Planells Portalés
Pepe Pons Ferrer
Lluís J. Portalés Moret
J. Alfredo Soler Castelló
Vicent Soriano Besó
Albert Taberner Ferrer
Manolo Velasco Rodríguez

1999 (Clavaris)

Arturo Baviera
Ricardo Beta
Enrique Casanova
José Chuliá
Vicente Gómez
Vicente González
Francisco Gonzalvo
Germán Gonzalvo
Vicente Granell
Gerardo Miquel
Francisco Mora
Antonio Moreno
Emilio Ortíz
Jaime Ortíz
Rosendo Pascual
Ricardo Peris
Juan Puig

Pascual Silla
Rafael Silla
Vicente Vicent
José M^a. Benavent
Herminio Calatayud
José Cubas
Ramón Mora
Enrique Palop

2001 (Clavaris)

Clavaris Mare de Déu de l'Olivar
1997
Confraria Mare de Déu de l'Olivar
AMPA Col·legi Mare de Déu de
l'Olivar
Col·legi Mare de Déu de l'Olivar
Falla Avinguda Genovés
Falla Camí Vell de Torrent
Orfeo Polifònic d'Alaquàs
Penya El Foc
Penya Canut
Penya La Fava
Penya La Samba
Penya La Misèria
Unió Musical d'Alaquàs
Catequesis de Comunió Parròquia
l'Olivar
Cursos Preparació al Matrimoni
Parròquia l'Olivar
Parròquia Mare de Déu de l'Olivar

2002 (Clavaris)

Fulgencio Agüera Martínez
Santos Alarte Luján

José Català Rodríguez
José Cebrián Martínez
Juan Cortés Solera
José Esteve Saz
Pere Josep Guerrero Canalejo
Vicent Guijarro Picazo
Claudio Labrador Redondo
Josep Lara Navarrete
Fernando Martínez Torito
Miquel Medina Mocholí
Vicente Miquel Llimera
Casimiro Oñate López
Fausto Paños Toro
Francesc de Paula Pons Alfonso
Antonio Romero Gordillo
Manuel Sáez Liévana
Antoni Sedeño Moreno
Enric Taberner Andrés
José Juan Tomás Porter
Juan Vázquez Porcel
Ángel Zamora García

2004 (Majorals)

M. Amparo Mestre Martí
Rosario Rius Tárrega
M. Teresa Guerrero Sarguero
Purificación Calviño Flores
María Peiró Gil
José Peiró García
Vicente Pons Cervera
Vicente Andrés Represa
Carmen Garcia Campos
María Cánoves Aguilar
Purificación Maya Peña
Herminia Santandreu García

2005 (Majorals)

José Aldea Lafuente
Carmen Cánoves Aguilar
María Castañeda Marí
José Vicente Climent García
Ana María García Medina
Chari Gil Guzmán
Josefina Gil Usedo
Francisco Guerrero Canalejo
Maite Marqués Ferrer
Fernando Martínez Torito
Pilar Parra Comes
M^a. Josefina Planells Ibor
Ascensión Represa Torres

2006 (Clavaris)

Francisco Aldana Castillo
José Vicente Añón Serra
Vicente L. Besó Tárrega
José E. Besó Portalés
Pascual Ferrandis Reig
José Forment Gimeno
Francisco J. García Tello
Pedro García Toledo
Francesc J. Gil Miquel
Vicent Laborda Pons
Jesús Medina Cantero
Rafael Medina Ferrandis
Manuel Montesinos Bayona
Carlos Peiró Cabo
Vicent Santandreu Garcia
José V. Sena Tormo

Manuel Tàrrega Labado
Miguel Á. Tàrrega Moret

2007 (Majorals)

M. Dolores Carsí Lerma
Francisco S. Estreder Martínez
Juan José García Fernández
Manuel Guzmán González
Julia Huersio García
Ana M. Madrigal Gramaje
Francisco Martínez Peiró
M. Carmen Montesa García
Vicente Montesinos Valero
José Miguel Montoro Andrés
Isabel Ruiz López
Juan Bta. Damián Taberner Andrés
Victoriano Taberner Andrés
M. Ángeles Vila Lino

2008 (Majorals)

M. Encarnación Cabrejas García
Ascensión Carsí Lerma
Borja Cortadas Cánoves
José Francisco Cosme Ferrís
Brígida García Martí
M. Rosario García Planells
Mercedes Laborda Pons
Ignacio Martí Besó
M. Ángeles Martínez Cortes
Antonia Moreno Martí
Maruja Planells Ibor

Lola Pons Ferrer
José Enrique Raga Parra
Nicolau Taberner Llácer

Catalina Granados Labrador
Rosa M. Olmeda Sáiz
Angelita Oñate López
Sagrario Reyes Pérez

2009 (Clavaris)

Xavier Alfonso Alfonso
Juan Alós Roig
Gonçal Brull Martínez
Jaime Campos Alcaraz
Vicent Cervera Just
Ramón Cosme Paredes
Vicent Forment Legua
Rafa Galindo García
Franck García Trives
Miguel García Martí
Juan Maicas Momplet
José Ramón Manzanares González
Ximo Marí Fabuel
Vicente Martí García
José Martínez Medina
Vicente Modéjar García
Ángel Nemesio Beta
Salvador Pareja Sebastián
José Romero Pozo
Paco Sales Garrido
Paco Tárrega García

2010 (Majorals)

Francesc Andrés Guasp
Yolanda Andrés Fijo
Francesc Ferrer Galindo
Emili Vicent Gil Ibor

2011 (Majorals)

Sandra Alós López
Jorge Botella Sanjuan
Trinitat Pau Cervera Linares
M. Dolores Cosme Ferrís
Paqui Díaz Álvarez
Maite Forment Almendros
Paquita García Besó
Carmen del Olivar Llácer Martí
Isabel Martí Barba
Enric Martí Marzal
Cecilia Minuesa Moreno
M. Jesús Sancho Ros
Herminia Santandreu García
José Santandreu Serra
Inmaculada Usedo García

2012 (Majorals)

Asunción Almerich Cervera
Verónica Andrés Fijo
Milagros Arcos Pérez
Francisco García Medina
M. Isabel García Peraile
Juan Gasull Baviera
M. Salud Legua Martí
Soledad Montoya Soto
M. Teresa Palop Garrigues

Carmen Peiró Vilaplana
Fina Pons Peiró
Isabel Ramos Giménez

2013 (Clavaris)

Juan Alós Roig
Jordi Ferrer Alba
Tomàs Ferrer Alba
Miguel F. Garcia Forment
José Gómez Tierno
Enrique Guillem Forment
Jesús Guzman Ramírez
Salvador Lerma González
Ismael Llácer Sorlí
Damià Martí Albert
Lucas Martínez Elbal
José Martínez Otero
Antonio Monzó Ferrandis
Rafael Mora Martí
Carlos Palomo Santos
Romi Pasqual Castellanos
Miguel Ángel Pastor Navarro
Carlos Santolaria Ayora
Francisco Tàrrega Garcia

2014 (Majorals)

Joaquín F. Ara Martínez
Consuelo Cervera Cervera
Carmen García Campos
Miguel Ángel Hernández Ballesteros
Ana M. Mora Carot
Casimiro Oñate López

M. Victoria Palacios Tàrrega
José Pons Cervera
Elías Ribes Forment
M. del Olivar Santandreu García
M. Teresa Sarguero Mateu
Enrique Taberner Andrés

2015 (Clavaris)

David Atencia Escudero
Miguel Castillo Jurado
José Chuan Chulià
Baltasar Escrivà Fort
Francesc S. Estreder Martínez
Lorenzo García Portalés
Francesc Martínez Peiró
Francisco I. Moratilla Andrés
Raúl Muñoz Serrano
Josep Antoni Murillo Franco
Amador Ojeda Granero
José Amadeo Roca Martí
Rafael Roca Ricart
Enrique Sancho Cubilles
Alfonso Sanz Perpiñán
Juan Bta. Damián Taberner Andrés
Vicent Tàrrega Martí
José María Tejada Gallardo

